

ROKASGRĀMATA: DABASGĀZES TIRGUS ATVĒRŠANA

1

Kas mainīsies dabasgāzes tirgū pēc 1.maija?

2

Kādas ir manas kā lietotāja iespējas?

3

Vai tirgotājs atvērta tirgus apstākļos varēs piemērot jebkādu dabasgāzes cenu?

4

Vai rēķins pēc tirgus atvēršanas var pieaugt/samazināties?

5

Cik bieži es varu mainīt dabasgāzes tirgotāju?

6

Kur es varu iepazīties ar dabasgāzes tirgotāju sarakstu?

7

Kādus dabasgāzes produktu veidus varēs izvēlēties?

8

Vai būs pieejami divu norēķinu veidi: rēķins un izlīdzinātais maksājums?

9

Kas ir universālais pakalpojums, vai tas būs dārgāks?

10

Kurš uzraudzīs, vai tirgotājs ievērojis UP piedāvājuma nosacījumus un piemēro korektu UP cenu?

11

Kam turpmāk iesniegt skaitītāja rādījumus?

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

1

Kas mainīsies dabasgāzes tirgū pēc 1.maija?

Latvijā dabasgāzes tirgus tika atvērts 2017.gadā, bet, lai nodrošinātu pakāpenisku tā atvēršanu, mājsaimniecību lietotājiem pēdējos gados bija izvēle – turpināt saņemt dabasgāzi kā saistītajam lietotājam no publiskā tirgotāja AS “Latvijas Gāze” par SPRK regulētu dabasgāzes tarifu (kas mainījās reizi pusgadā) vai iegādāties dabasgāzi par tirgus jeb neregulētu cenu no jebkura dabasgāzes tirgotāja, kas nodrošina dabasgāzes tirdzniecību mājsaimniecību lietotājiem.

No 2023.gada 1.maija dabasgāzes tirgus mājsaimniecībām būs pilnībā atvērts. Līdz ar to AS “Latvijas Gāze” regulētais tarifs mājsaimniecībām (saistītajiem lietotājiem) vairs nepastāvēs. Proti, dabasgāzes cena tiks noteikta abām pusēm – mājsaimniecībai un dabasgāzes tirgotājam –, savstarpēji vienojoties.

SPRK vairs neveiks AS “Latvijas Gāze” iesniegto dabasgāzes tarifu aprēķina pārbaudi saistītajiem lietotājiem, jo, mainoties tirgus regulējumam, gan saistītā lietotāja, gan publiskā tirgotāja jēdziens ar 2023.gada 1.maiju no Enerģētikas likuma tiek izslēgts. SPRK aizvien noteiks AS “Conexus Baltic Grid” dabasgāzes pārvades sistēmas un uzglabāšanas pakalpojumu tarifus, kā arī AS “Gasos” sadales sistēmas pakalpojuma tarifu.

2

Kādas ir manas kā lietotāja iespējas?

- ▶ Ja šobrīd dabasgāzi lietotājs saņem no AS “Latvijas Gāze” par SPRK regulētu tarifu un līdz š.g. 15.aprīlim nebūs izdarīta izvēle par jauna dabasgāzes tirdzniecības līguma noslēgšanu ar kādu no tirgotājiem, dabasgāzi lietotājs turpinās saņemt no AS “Latvijas Gāze” par universālā pakalpojuma (UP) cenu.
- ▶ Izvēlēties jebkuru dabasgāzes tirgotāju, kurš piedāvā pakalpojumu mājstaimniecībām, un noslēgt dabasgāzes tirdzniecības līgumu. Pirms slēgt jaunu līgumu, jāizvērtē esošā līguma izbeigšanas nosacījumi, tai skaitā, iespējamās soda sankcijas par līguma pirmstermiņa izbeigšanu. Plašāk ar padomiem var iepazīties šeit.

3

Vai tirgotājs atvērta tirgus apstākļos varēs piemērot jebkādu dabasgāzes cenu?

- ▶ Dabasgāzes tirgotāji tirdzniecības piedāvājumus izstrādā, balstoties uz savas komercdarbības stratēģiju, un SPRK tiem nenosaka ne tarifus, ne tarifu griestus. Galvenokārt cenas piedāvājumu noteiks aktuālā tirgus situācija – proti, dabasgāzes cenu izmaiņas biržā.
- ▶ Dabasgāzes cena pasaules vairumtirgū (biržā) jeb dabasgāzes importa cena ietekmē dabasgāzes tirdzniecības gala cenu. Eiropas biržu cenu indeksus parasti izmanto dabasgāzes cenas atsaucei, slēdzot iegādes līgumu dabasgāzes importam Latvijā. Šāda dabasgāzes izcenošana ir izplatīta arī gāzes piegādēm mazumtirgū. Dabasgāzes cenu izmaiņas pasaules dabasgāzes tirgū (biržā) pēc kāda laika atspoguļojas iedzīvotāju ikmēneša maksājumos, ņemot vērā nepieciešamību tirgotājiem atgūt dabasgāzes iegādes izmaksas.
- ▶ Lietotāji ir aicināti sekot līdzi dabasgāzes cenu izmaiņām [šeit](#), kā arī aplūkojot SPRK nozares pārskatus – skatīt [šeit](#).
- ▶ Attiecīgi no 2023.gada 1.maija dabasgāzes cena tiks noteikta, lietotājam un tirgotājam savstarpēji vienojoties. Normatīvie akti neparedz ierobežojumus attiecībā uz dabasgāzes cenas noteikšanu, kas balstīta uz savstarpējas vienošanās pamata.

4

Vai rēķins pēc
tirgus
atvēršanas var
pieaugt/
samazināties?

- ▶ Piedāvājumu lielākoties noteiks dabasgāzes cena biržā. 2023. gada martā dabasgāzes cena TTF (Title Transfer Facility) biržā bija 53,21 EUR/MWh, kamēr, piemēram, 2023.gada janvārī tā bija 119,36 EUR/MWh. Savukārt AS “Latvijas Gāze” saistīto lietotāju (mājsaimniecības) tarifā no š.g. 1.janvāra ir ietverta dabasgāzes cena, kas fiksēta 2022.gada decembrī, un plīts lietotājiem (bez valsts atbalsta) tā ir 132,29 EUR/MWh.
- ▶ Dabasgāzes cenu izmaiņas pasaules dabasgāzes tirgū (biržā) pēc kāda laika atspoguļojas iedzīvotāju ikmēneša maksājumos. Ja dabasgāzes cenas tirgū saglabāsies zemas, lietotājiem būs iespēja ietaupīt, izvēloties sev piemērotāku tirgotāju piedāvājumu.

5

Cik bieži es varu mainīt dabasgāzes tirgotāju?

- ▶ Dabasgāzes tirgotāju var mainīt katru mēnesi. Ja jaunais dabasgāzes piegādes līgums tiek noslēgts līdz esošā mēneša 15.datumam, dabasgāzes piegādi jaunais tirgotājs sniegs jau ar nākamā mēneša 1.datumu. Piemēram, ja līdz š.g. 15.aprīlim lietotājs noslēdz jaunu dabasgāzes tirdzniecības līgumu, ar 1.maiju dabasgāzes piegādi nodrošina lietotāja izvēlētais tirgotājs.

6

Kur es varu
iepazīties ar
dabāsgāzes
tirgotāju
sarakstu?

- ▶ Ņemot vērā SPRK veiktās tirgotāju aptaujas rezultātus, dabāsgāzi mājsaimniecībām tirgū piedāvā trīs tirgotāji – AS “Latvenergo” (zīmols “Elektrum”), AS “Latvijas Gāze”, SIA “Elenger”.

Kādus dabasgāzes produktu veidus varēs izvēlēties?

- ▶ Mājsaimniecībām būs pieejami divu veidu produkti – fiksētas cenas (cena nemainīga noteiktam periodam) un mainīgas jeb biržas cenas produkti (mainās atbilstoši cenai biržā). **lesakām** izpētīt piedāvājumus un pārdomāt, kurš no piedāvātajiem produktiem būs izdevīgākais saviem patēriņa paradumiem.

Mainīgas cenas produkts

- Mainīgas cenas produkta gadījumā dabasgāzes cena lietotājam tiek noteikta atbilstoši **TTF dabasgāzes biržas cenai**, un tā var mainīties katru mēnesi atkarībā no norisēm pasaules dabasgāzes tirgū. **Jāņem vērā**, ka tirgotāji var piemērot maksu par tirdzniecības pakalpojumu, kas arī jāatspoguļo piedāvājumā un rēķinā.

Fiksētas cenas produkts

- ▶ Fiksētas cenas produktam ir divi līguma veidi – fiksētas cenas, tirgotājam un lietotājam vienojoties, un universālais pakalpojums (UP).
- ▶ Fiksētas cenas gadījumā tirgotājs piedāvā noteiktu nemainīgu cenu noteiktā laika periodā. Līgums parasti tiek slēgts uz pusgadu vai gadu, bet var tikt slēgts arī uz diviem vai vairāk gadiem vai bez noteikta termiņa.

Tirgotājs var paturēt tiesības cenu mainīt, piemēram, reizi sešos mēnešos. Tādēļ pirms fiksētas cenas līguma slēgšanas ieteicams noskaidrot, cik bieži tirgotājs patur tiesības mainīt (pārskatīt) dabasgāzes cenu.

7

Kādus dabasgāzes produktu veidus varēs izvēlēties?

Fiksētas cenas produkts

- ▶ Tirgotājam ir pienākums vismaz mēnesi pirms līguma termiņa beigām par to informēt lietotāju, skaidrojot turpmākos rīcības variantus. Tomēr lietotājiem ieteicams arī pašiem sekot līdz līguma termiņam un laicīgi apsvērt turpmāko izvēli.
- ▶ Slēdzot līgumu, jāpievērš uzmanība, vai paredzēta soda nauda par līguma pirmstermiņa izbeigšanu. Tas būt būtiski, ja lietotājs/-a vēlēšies mainīt gāzes produktu vai slēgt dabasgāzes piegādes līgumu ar citu tirgotāju.
- ▶ UP līguma gadījumā (visiem tirgotājiem ir pienākums piedāvāt UP) tirgotājs saglabā dabasgāzes cenu nemainīgu 6 mēnešus. Spēkā esošu UP līgumu lietotājs jebkurā laikā var pārtraukt bez soda naudas piemērošanas.

Vai būs pieejami divu norēķinu veidi: rēķins un izlīdzinātais maksājums?

- ▶ Tas atkarīgs no katra individuālā tirgotāja piedāvājuma. **Rēķins** – maksā atbilstoši patērētājam. **Izlīdzinātais maksājums** – maksā katru mēnesi vienādu summu, balstoties uz vidējo dabasgāzes patēriņu.
- ▶ Izlīdzinātā maksājuma gadījumā svarīgi apzināties, ka noteikta perioda beigās (ierasti pēc gada) tirgotājs veiks pārrēķinu atbilstoši faktiskajam lietotāja dabasgāzes patēriņam. Pārrēķina rezultātā var konstatēt gan to, ka lietotājs ir pārmaksājis, gan to, ka lietotājam ir vēl jāpiemaksā starpība starp izlīdzināto maksājumu un faktisko patēriņu un reālajām izmaksām. Pārrēķina gadījumā summas var būt gan nenozīmīgas, gan būtiskas. Proti, nesekojoš līdzī savam faktiskajam dabasgāzes patēriņam un faktiskajām izmaksām, pēc pārrēķina var būt nepieciešams piemaksāt.

Kas ir universālais pakalpojums, vai tas būs dārgāks?

- ▶ UP ir garantētas tiesības uz dabasgāzes piegādi noteiktā kvalitātē par viegli un skaidri salīdzināmu un pārskatāmu cenu.
- ▶ **UP cenas līguma gadījumā tirgotājs saglabā nemainīgu cenu 6 mēnešus.** Lietotājam ir iespēja pārskatīt UP cenu, vēršoties pie sava tirgotāja un lūdzot iesniegt UP cenas piedāvājumu turpmākajiem 6 mēnešiem (jeb nākamajam tirdzniecības periodam).
- ▶ Spēkā esošu UP līgumu lietotājs jebkurā laikā var pārtraukt bez līguma pirmstermiņa izbeigšanas maksas (soda naudas) piemērošanas.
- ▶ UP maksimālā cena 2023.gada maijam būs 83,13 EUR/MWh. Ar atsauces cenu maijam un turpmākajiem mēnešiem var iepazīties [AS "Gaso" tīmekļvietnē](#). Spēkā esošajā (līdz 30.04.) AS "Latvijas Gāze" regulētajā tarifā ietvertā dabasgāzes cena ir 132,29 EUR/MWh.
- ▶ Tas nozīmē, ka dabasgāzes tirgotāji, **nodrošinot UP pakalpojumu, nedrīkstēs piemērot lietotājiem UP cenu, kas ir virs UP maksimāli pieļaujamās cenas.**
- ▶ Līdz kārtējā mēneša 5.darba dienai AS "Gaso" savā tīmekļvietnē publicēs UP atsauces cenu aiznākamajam mēnesim. UP maksimālo cenu aprēķina kā vidējo dabasgāzes biržas TTF nākotnes cenu, tai pieskaitot 30 EUR/MWh.
- ▶ Šādu aprēķina principu piemēros līdz brīdim, kamēr AS "Gaso" nav izraudzījusi dabasgāzes piegādātāju, kurš sniegs dabasgāzes pakalpojumu pēdējās garantētās piegādes (PGP) ietvaros.

Kas ir
universālais
pakalpojums,
vai tas būs
dārgāks?

- ▶ Līgums ar dabasgāzes tirgotāju par PGP sniegšanu mājsaimniecību lietotājiem AS “Gaso” ir jānoslēdz līdz 2023. gada 31.decembrim.
- ▶ Tiklīdz līgums ar PGP pakalpojuma sniedzēju tiks noslēgts, AS “Gaso” savā tīmekļvietnē publicēs PGP cenu mājsaimniecību lietotājiem, kas turpmāk būs atsaucis cena UP pakalpojumam. Proti, UP cena nedrīkstēs pārsniegt PGP cenu.
- ▶ **PGP kalpo kā drošības mehānisms pagaidu dabasgāzes piegādei lietotājiem, ja:**

* Lietotājam ir spēkā esošs tirdzniecības līgums, bet tirgotājs ir izbeidzis sniegt tirdzniecības pakalpojumu;

* Lietotājam nav noslēgts tirdzniecības līgums un lietotājs vai gazificētā objekta īpašnieks nav nodrošinājis iespēju sadales sistēmas operatoram pārtraukt dabasgāzes padevi gazificētajā objektā.

10

Kurš uzraudzīs,
vai tirgotājs
ievērojis UP
piedāvājuma
nosacījumus un
piemēro
korektu UP
cenu?

- ▶ SPRK uzraudzīs, vai dabasgāzes tirgotājs, izsakot UP piedāvājumu, ir ievērojis visus normatīvajos aktos noteiktos UP piedāvājuma nosacījumus un UP piedāvājumu izteikšanas veida pareizību.
- ▶ Ja lietotājam ir aizdomas par nepareizu UP piemērošanu rēķinā, aicinām vērsties SPRK, rakstot uz sprk@sprk.gov.lv

11

Kam turpmāk iesniegt skaitītāja rādījumus?

- ▶ Dabasgāzes skaitītāja rādījumu tāpat kā līdz šim lietotājs līdz katra mēneša pēdējam datumam iesniedz savam tirgotājam vai paziņo tos sadales sistēmas operatoram AS "Gaso".
- ▶ Par skaitītāju uzstādīšanu, maiņu, bojājumiem un uzraudzību tāpat kā līdz šim būs atbildīgs gāzes sadales sistēmas operators AS "Gaso".

